

АРДАК ТҮТАР ҒҮЛАМА

Нұрлы ОРАЗАЛИН,

Қазақстан Жарнамалар одағы

басқармасының Төрағасы,

Түркістан облысы

Қызылорда облысы

+7 800 100 100 1

ТЕМІРБЕК ҚОЖАКЕЕВ:

Ұстаз. Ғалым. Қайраткер.

Құрастырған Мадет Қожакеев

Алматы
«Мирас» баспасы
2016

жақсы қасиеттерінің бірі болып есімде қалды. Пендеміз ғой, Ағай мені қасында жүрген әріптес ретінде, сыйлайды екен деп, мәз болғаным бар.

Темірбек Қожакеевтің өзі дүниеден өткенімен, қалдырған мұраларын, ғылымға зеректілігін, теориялық еңбек жазудағы салмақты да, дәлелді өткір пікір айта білетін қырларын, ұлтжандылығын шәкірттері ұрпақтан-ұрпаққа үлгі-өнеге етеді деп сенемін.

Ендігі жерде Алладан тірінің тілеуін тілеп, жалғыз ұлы Мәдеттің, немерелері Мирас пен Диасқа зор денсаулық, ұзақ өмір тілеймін. Мәдеттің әкесіне деген сағынышы, әкеге деген құрметі қазіргі жастарға үлгі боларлықтай. Еңбектерін шығарып, ас беріп, туған жеріне, мектепке, көшеге атын беріп, әкесіне арнап ескерткіш де орнатты. Мәдет, Алла саған қуат берсін, өмір берсін.

Клара ҚАБЫЛҒАЗИНА,

әл-Фараби атындағы ҚазҰУ профессоры

ШЫН ҰСТАЗ БОЛАТЫН...

Темірбек Қожакеев есімі әл Фараби атындағы Қазақ Ұлттық университеті журналистика факультетінің тарихымен тікелей байланысты. Ол – қазақ сатирасының теориясын зерттеуші ғалым, филология ғылымдарының докторы, профессор. Сонымен қатар «Қазақстан Республикасының білім беру ісінің құрметті қызметкері», «Қазақстанның еңбек сіңірген қызметкері» атақтарының иегері, «Құрмет Белгісі» орденімен, бірнеше медальдармен марапатталған. Қазақстан Журналистер одағының сыйлығын да алған.

Ұлы Отан соғысынан кейінгі 1947 - 48 жылдары Жамбыл облысы Меркі ауданы комсомол комитетінде бөлім меңгерушісі болып жұмыс атқарып, кейіннен 1953 жылы С.М.Киров атындағы Мемлекеттік университеттің филология факультетіне оқуға түсіп, 1953 жылы бітіріп шығады. Сол жылдан бастап университет қабырғасында қызметте қалған Т.Қожакеев 1972 жылдары ҚазМУ-дың журналистика факультетінде оқытушы, аға оқытушы және доценттік қызметте, 1973 жылдан 1986 жылдары факультет деканы, кафедра меңгерушісі қызметтерін атқарған. Темірбек Қожакеев – қазақ сатирасының тарихы мен ерекшеліктерін зерттеп, негіздеуші ғалым. Ол – қазақ әдебиеті мен баспасөзінің

тарихы, теор
публицистика
өмірінің соңы
қазақ сықақш
1986 жыл
қудаланған
екендігінде
білдірген сол
на кара бұлт
нұсқаушысын
ден алып жері
матын жерге
«ойпырым-ай,
алар ма екен?
жұмысқа келс
дәлізде,тіпті е
не деген мық
мінез» деген
дында әңгімел
көтере білу, кү
үйренуге бола
құралдары бас
үзбей, зерттеу
кажет болып ж
Желтоқсан
ҚКП Орталық
қызметкерлерд
сұрайды, өйтк
деген қосымша
шықты, факул
жиналғандығы
Қазақстанд
білмейтін жан
лап қойғышты
қызметтес, қата
Т.Қожакеұлы –
біте қайнасып,
етті, ғылым жол
Осы универ
болып келгенің
курстастарымны
ықпал етті. Жағ
бойға дарытпай,
адами қасиеттер

Тендеміз ғой,
йды екен деп,

н, қалдырған
бек жазудағы
н кырларын,
і-өнеге етеді

жалғыз ұлы
ық, ұзақ өмір
еген құрметі
рып, ас беріп,
нап ескерткіш
ін.

ЫЛҒАЗИНА,
профессоры

азақ Ұлттық
мен тікелей
н зерттеуші
фессор. Со-
беру ісінің
«қызметкері»
ірнеше ме-
одағынын

Камбыл об-
ерушісі бо-
в атындағы
тіне оқуға
ап универ-
2 жылдары
а оқытушы
факультет
Темірбек
терін зерт-
аспасөзінің

тарихы, теориясы жөнінде 200-ден астам мақала мен көркем-публицистикалық очерк, фельетондардың авторы. Қожакеев өмірінің соңына дейін Қазақстан Жазушылар одағы жанындағы қазақ сықақшылары қауымдастығының президенті болған.

1986 жылдың оқиғасына байланысты басына күн туған, қудаланған кездерінің өзінде мойымайтын, өміршең адам екендігін де дәлелдей білген. Қазақтың қазаққа ғана керек екендігін білдірген сол бір алмағайып заманда неше түрлі оймауыт басына кара бұлт үйірді. Жан жақтан талаған, Орталық Комитеттің нұсқаушысынан бастап осы оқу орнының студентіне дейін жерден алып жерге салса да ел бетіне тура қарай алды. Сол бір азаматын жерге қаратқан мәжілістен кейін бәріміздің көкейімізде «ойпырым-ай, арты не болар екен, осыншама қорлықты көтере алар ма екен?..» деген қорқынышты сезім болған еді. Ертеңгісін жұмысқа келсем, папкасын қолтығына қысқан Темекен жүр дәлізде, тіпті ештеңе болмағандай алшаң басады аяғын. «Бұл не деген мықты ерік, не деген темірдей қайтпас, мұқалмас мінез» деген танданысымды күні бүгінге дейін шәкірттер алдында әңгімелеп отырамын. Өмірдің қандай да ауыртпалығын көтере білу, күресе білу, ағынға қарсы жүзу дегенді осы адамнан үйренуге болар. Жұмыссыз қалып, жазғандарын ешбір ақпарат құралдары баспай, әріптестер теріс айналған кезде еш үмітін үзбей, зерттеу жұмыстарымен айналысып, кейінгі ұрпаққа қазір қажет болып жүрген оқу құралдарын жазды.

Желтоқсан оқиғасына қатысты факультетте күнде тексеріс, ҚКП Орталық Комитетінің өкілі келіп күнде жауап алады қызметкерлерден, тіпті кім қай жердікі екендіктеріне дейін сұрайды, өйткені Қожакеев тек жамбылдықтарды жинап алған деген қосымша шағым жазылған екен. Алайда олай болмай шықты, факультет қызметкерлері елдің әр түкпірінен болып жиналғандығы анықталды.

Қазақстандық журналистика әлемінде Темірбек Қожакеевті білмейтін жан кемде-кем. Ол кісінің өте принципшілдігі, талап қойғыштығы, қатал тәртіп иесі болғандығы сол жанмен қызметтес, қатарлас, замандас және шәкірт болғандардың есінде. Т.Қожакееұлы – әл-Фараби атындағы Ұлттық Университетімен біте қайнасып, бірге жасасқан жан болатын. Білім алды, еңбек етті, ғылым жолына үлесін қосты.

Осы университеттің журналистика факультетіне декан болып келгенінде біздер екінші курста оқушы едік. Менің курстастарымның азамат болып қалыптасуларына ұстаз көп ықпал етті. Жағымпаздық, жалтақтық сияқты жаман қасиеттерді бойға дарытпай, мәселенің турасын айту, ақиқатты іздеу сияқты адами қасиеттерді ісімен көрсете білетін шын ұстаз болатын.

Ол кісінің басшылық еткен кездерінде сабақтан қалып жүрген студент, жұмыстан кешігіп келе жатқан қызметкер көрінбейтін дәрежеге дейін тәртіп жолға қойылды. Сол тұстағы дәстүрлердің бірі – 7 қараша, 1 мамыр сияқты мерекелік күндері алаңдағы үкімет үйінің алдынан шеру өтетін. Шеруде ең үлгілі, ең озық деген факультет ту ұстап шығатын. Сол ту ұстау дәстүрінен журналистика факультеті Темаға декан болған жылдары айырылған жоқ.

Бірде Темірбек аға әдеттегідей қара папкасын қолтығына қысып келе жатыр екен, дәлізде жүрген көрші заң факультетінің студенттері: «Қожакеев келе жатыр!» деп қашып бара жатты. Өйткені, «әй, қулар, сабақ қайда?» деп міндетті түрде сұрауы мүмкін. Оның үстіне темірдей тәртіппен аты шыққан журфактың деканы болғандықтан да мысы басатын.

Ұлағатты ұстаз өзі қандай еңбеккер, қажымайтын, талмайтын адам болса, ұжымынан да соны талап ететін еді. Бірақ жұмысына адал, қызметіне ұқыпты жандарды жақсы көретін, сыйлайтын. Ал, көңілін қалдырғандар ол кісінің «қара тізіміне» ілінді дей бер.

Бірде жаздың күні еді... Бүкіл мұғалімдер, студенттер де демалысқа тарап кеткен. Мен баспасөз кабинетінің меңгерушісі едім. Істейтін еш нәрсе болмаған соң, далаға қарасам, ағайдың көк «Волгасы» жоқ екен. Пендешілік жасап, мен де үйге кетіп қалдым. Есікті ашқаным сол еді, телефон безілдеп қоя берді.

– Әлеу, Клара?

– Иә, аға! Сәлеметсіз бе? (Марқұм қайнағам, Аубай аға екен деп қалдым.)

– Сәлемет... Жұмыс қайда?

– Ой, аға, жұмысты тауысып келдім...

– Сағат әлі 4-те болған жоқ, қалай тауысып келдің? Өй, сен де..., – деген кезде декан екенін білдім. Факультетке телефон шалсам, ол кісі сол күйі келмепті. Қыздары жұмыста бар ма, жоқ па деп сырттан түгендеп отырған беті екен.

– Содан көп уақытқа дейін: «Мына, Кларалар жұмысты сағат екіде тауысып, кетіп қалады әуелі» деп әзіл шыны аралас бетіме басатын. Менің әріптестерім: «Иә, жұмысты тауысып шықтың ба?» күлкі ететін.

Ұстаздың темірдей тәртібімен, талабымен есейген біздер әлі күнге дейін жұмыстан кешігу, сылтауратып келмей қалу, қоғамдық жұмыстардан бас тарту сияқты келеңсіздіктерді бойға дарытқан емеспіз. Қай уақытта болсын жұмыстан табыламыз. Ұстазымыз Темірбек аға: «Мен Сталиндік кадрмын, ол заман бізді темірдей тәртіпке үйреткен», – дейтін еді. Ал, біздер «Қожакеевтік кадрлар» екенімізді мақтан тұтамыз. Артындағы шәкірттеріне ұлағатымен із қалдырған ұстаз – ұлы.

Қазақ журнали-
сы бөлек, мінезі
толып отыр. Қай
лады. Себебі ол
сөзбен жеткізу
мен 500-ге жуық
сөзімізге айғақ бо-
лған оқытушысы
шығарғанын айтса
елі мен халқы үл-
кын емес. Міне,
ара салмағы қанд
қарап ой түйетіні
еттен жаралған жа
қарай отырып бағ-
Осы ретте Те-
мен астасып жат-
жазық болды деп
кезеңдерде қиын-
өмір тарихынан бі-
тығырыққа тірелсе
Жастайынан-а
есейген Темкең оң
кең жазира далаға
жерінде дүниеге к-
сөзге шебер, орай-
нытады. Содан да
газетте шағын-шағ
алғашқы жазу-сызу
айғақтаса керек. Қа
мақсатын 1944 жыл
линград, Новочерк
атқаруы бөліп кет-
Отан соғысында «К
патталады. 1948-19
ҚазМУ-дің филоло
түсіп, бітіріп шыға-
нады. Сол кезден ба

Көпен Әмірбек. Темірқазық	204
Ғаббас Қабышұлы. Шекіс пен бекіс	216
Мыңбай Рәш. Сүйрік сөздің сұрмергені	222
Үмбетбай Уайдин. Үшінші раунд	226
Нури Мұфтах. Той туралы ой	229
Табыл Құлыяс. Шапағат шуағы	238
Толымбек Әлімбеков. Ол басқаша сөйлей алмады.	242
Еркін Жаппасұлы. Тектілік тағылымы	249
Қазыхан Әше. Шымыр тұлға	254
Жарылқасын Дәулет. Санасы «ұрланған» «ұрылар»	258
Доқтырхан Тұрлыбек. Торлама қауын	260
Дидахмет Әшімхан. Темірбек көп, Қожакеев біреу	266
Нағашыбек Қапалбекұлы. Ғұлама ұстаз	270
Гүлжамал Теміреева. Асылдан асыл туар жарқылдаған	279
Ғазизбек Тәшімбай. Темірдей тәртіп орнатқан Темірбек	284
Жұмабек Кенжалин. Тегеурінді тағдыр	288
Қасым Әзімхан. Жүйкелеткен жалғаннан жеңілмеген.....	290
Несіп Жүнісбайұлы. Жүрекке жазылған құттықтау	294
Нұртөре Жүсіп. Темірбек Қожакеев тәлімі	303
Жанарбек Әшімжан. Мейірім шашқан қаталдық	311
Сабыржан Шүкірұлы. Бірегей тұлға	315
Ахметова Лайла Сейсембековна. Темирбек Қожакеев – декан и руководитель	320
Ш.Нургожина. Вечная молодость факультетских будней	329
Дамегүл Сердалықызы. Ірі әдіскер ұстаз еді	332
Клара Қабылғазина. Шын ұстаз болатын.....	334
Төрегелді Бекниязов. Болмысы бөлек Темкең	337
Кәкен Хамзин. Біз де студент болғанбыз	339
Гүлмира Сұлтанбаева. Ұстаз	341
Жидегүл Әбдіжәділқызы. Қалдырған ізі – мәңгілік	344
Нарбин Кенжесғұлова. Қаратаудай қайталанбас тұлға еді... ..	349
Талғат Айтбайұлы. Теперіш	352
Мылтықбай Ерімбетов. Студент көзімен	356
Көлбай Адырбекұлы. «Қазахское дело». Темірбек Қожакеев ..	371
Темірғали Көпбай. Ізгілік дәні	389
Нұрғали Әлмұратов. Болмысы бөлек бәйтерек	397
Қамбарбек Иманалиев. Тұғыры биік тұлға	398
Рахымбай Ханалы. Шәкіртсіз ұстаз – тұл	401
Ғалия Қайдауылқызы. Тіліп айтатын, тіліп айтқанда біліп айтатын	403

Ораз Қауғабай
Елеусіз Парда
Оразалы Жақс
Мейрамбек Тө
Қайнар Олжас
Бейбіт Исабае
Нұрлан Қалқа
Любовь Красн
националистом
Қонысбек Бот
Гүлжанат Құс
Хайролла Аман
Айтбай Сәуле
Амангелді Әбі
Елеусіз Мұрат
сағынып жүрм
Болатбек Төле
Ғалымжан Ели
Серік Құралба
Жақсымбет Им
Жұматай Саб
Ж.Жұмбергел
Н.Байсары. Қо
журналистер ж
Жұлдыз Тойбек
Темірбек аға..
Маратбек Тоқ
Е. Көкенұлы. К
Жұлдыз Төлеу
Диас Мадетұлы
Мадет Қожакее
Түймегүл Иба
Құлтөлеу Мұқа
Нұрбану Камал
Сымбат Айдар
Қарлығаш Бері
Ақбота Нағаш
таза жандар ...